

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА**

Факультет філології

Кафедра загального та германського мовознавства

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЛАТИНСЬКА МОВА

Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський).

Освітня програма: Українська мова і література.

Спеціалізація: 035.01 Українська мова та література.

Спеціальність: 035. Філологія.

Галузь знань: 03. Гуманітарні науки.

Затверджено на засіданні кафедри
загального та германського мовознавства

Протокол № 1 від 28 серпня 2024 р.

м. Івано-Франківськ – 2024 р.

1. Загальна інформація

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Латинська мова
Викладач (-і)	Паньків Уляна Любомирівна
Контактний телефон викладача	0973704170
Е-mail викладача	uliana.pankiv@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	очний
Обсяг дисципліни	3 кредити ЄКТС, 90 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua
Консультації	Упродовж семестру за встановленим розкладом на кафедрі та з розрахунком відповідного часу.

2. Анотація до навчальної дисципліни

Курс Латинська мова поглиблює загальну лінгвістичну підготовку майбутніх філологів; сприяє кращому розумінню студентами структури і системи рідної і сучасних європейських мов; ознайомленню з культурою античного світу як фундаменту європейської цивілізації, що має особливе значення в умовах глобалізації сучасного світу. *Предметом* вивчення освітнього компонента є історія латинської мови, її фонетика і графіка, основи нормативної граматики, елементи синтаксису і словотвору. Вивчення зазначеної дисципліни сприяє формуванню знань про структуру латинської мови та її лексичний склад, місце в генеалогічній класифікації індоєвропейських мов; передбачає вміння розуміти шляхи проникнення латинських лексем в українську мову, здійснювати етимологічний аналіз запозичених лексичних одиниць; розуміти і коректно вживати лінгвістичну і загальнонаукову термінологію латинського походження; розвиває комунікативну культуру здобувачів освіти шляхом використання в усному і писемному мовленні латинських крилатих висловів.

3. Мета та цілі навчальної дисципліни

Метою курсу є формування у студентів теоретичних знань про місце і роль латинської мови у житті європейських народів та її впливу на становлення українського лінгвокультурного простору; основні граматичні категорії та синтаксичні конструкції; виявлення впливу латинської мови на фонетику, морфологію та лексику української мови. Освітній компонент готує майбутніх філологів на основі знання латини до поглибленого вивчення курсів «Українська мова», «Вступ до мовознавства», «Вступ до літературознавства», «Історія української культури: літературно-мистецький дискурс», «Лексикологія», «Теоретична граматика української мови», «Іноземна мова» тощо.

Основними цілями вивчення дисципліни є засвоєння студентами фонетики і графіки латинської мови; основ нормативної граматики; лінгвістичного аналізу і

перекладу латинських адаптованих і оригінальних текстів, граматичний матеріал котрих відповідає рівню знань студентів; знань про лексичний склад латини та шляхи проникнення латинських лексем у сучасні європейські мови на різних часових зрізах; формування паремійного фонду класичних мов та його засвоєння українською мовою; етимологічний аналіз лінгвістичної термінології латинського походження та її правильне використання.

4. Програмні компетентності та результати навчання

Під час вивчення ОК Латинська мова студенти набувають таких загальних і фахових компетентностей, зазначених в ОП «Українська мова і література»:

Інтегральна компетентність:

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми в галузі філології у процесі професійної діяльності або навчання, що передбачає застосування теорій та методів філологічної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності:

ЗК 9. Здатність спілкуватися іноземною мовою.

ЗК 10. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 11. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 13. Здатність проведення досліджень на належному рівні.

Фахові компетентності:

ФК 8. Здатність вільно оперувати спеціальною термінологією для розв'язання професійних завдань.

Програмні результати навчання:

ПРН 3. Організувати процес свого навчання й самоосвіти.

ПРН 20. Дотримуватися правил академічної доброчесності, тобто принципів особистого прикладу, відповідальності, справедливості, академічної свободи, взаємоповаги і взаємодовіри, прозорості, партнерства та взаємодопомоги, компетентності й професіоналізму, законності тощо.

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни

Вид заняття	Загальна кількість годин
Лекції	-
Практичні заняття	48 год.
Самостійна робота	42 год.

Ознаки навчальної дисципліни

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативна / вибіркова
1	035 Філологія	1	нормативна

Тематика навчальної дисципліни

Тема	кількість год.
------	----------------

	лекції	практ. заняття	сам. роб.
Тема 1. Вступ до курсу: його предмет, завдання і значення. Короткий огляд історії розвитку латинської мови. Роль і місце латини в українському лінгвокультурному просторі на його різних хронологічних зрізах.	-	2	4
Тема 2. Латинський алфавіт. Звукова система латинської мови. Походження латинського алфавіту. Використання латиниці в європейських мовах. Класифікація голосних і приголосних звуків. Дифтонги і диграфи. Вимова приголосних та буквсполучень. Довгота і короткість складу. Наголос.	-	2	2
Тема 3. Граматика. Структура латинської мови. Вчення про частини мови. Латинське підґрунтя лінгвістичної термінології.	-	2	2
Тема 4. Дієслово як частина мови. Теперішній час дійсного способу активного стану. Граматичні категорії дієслова. Основні форми та основи дієслів. Поділ дієслів на чотири дієвідміни. Теперішній час дійсного способу активного стану. Наказовий спосіб, особливості використання.	-	2	2
Тема 5. Іменник як частина мови. Граматичні категорії іменника. Словникова форма іменника. Поділ іменників на відміни. Перша відміна іменників. Друга відміна іменників. Морфологічне засвоєння власних латинських назв українською мовою. Прийменники. Сполучники. Частки. Вигук. Синтаксис простого речення.	-	4	4
Тема 6. Прикметники першої групи. Займенникові прикметники. Категорії прикметника. Словникова форма прикметника. Поділ прикметників на групи. Прикметники першої і другої відмін. Узгодження прикметників з іменниками. Займенникові прикметники.	-	2	2
Тема 7. Розряди займенників. Особові займенники. Присвійні займенники. Зворотний займенник. Вказівні займенники. Відносні займенники. Питальні займенники. Означальні займенники. Заперечні займенники.	-	2	2
Тема 8. Теперішній час дійсного способу пасивного стану. Синтаксис пасивної конструкції. Утворення теперішнього часу дійсного способу пасивного стану: особові закінчення, особливості відмінювання. Синтаксис пасивної конструкції. Ablativus auctoris. Ablativus instrumenti. Заміна активної конструкції на пасивну.	-	2	2
Тема 9. Часи системи інфекта. Минулий час недоконаного виду дійсного способу активного і пасивного стану. Майбутній час недоконаного виду дійсного способу активного і пасивного стану. Відмінювання дієслова sum, fui, –, esse в часах системи інфекта. Дієслова складені з esse.	-	4	2
Тема 10. Третя відміна іменників. Словникова форма іменників третьої відміни. Визначення практичної основи. Поділ на типи відмінювання: приголосний, голосний, мішаний. Особливості відмінювання іменників третьої відміни. Використання практичної основи іменників третьої відміни в українському словотворі.	-	4	2
Тема 11. Прикметники другої групи. Дієприкметник	-	4	2

теперішнього часу активного стану. Словникова форма прикметників другої групи. Особливості прикметників третьої відміни залежно від кількості родових закінчень. Визначення основи прикметників другої групи. Узгодження прикметників третьої відміни з іменниками. Дієприкметник теперішнього часу активного стану. Українські латинізми дієприкметникового походження.			
Тема 12. Ступені порівняння прикметників. Три ступені порівняння прикметників: термінологія, утворення, відмінювання, узгодження з іменниками. Суплетивні ступені порівняння прикметників та їх роль при утворенні запозичень. Вживання відмінків при ступенях порівняння: ablativus comparationis та genetivus partitivus.	-	2	2
Тема 13. Четверта відміна іменників. П'ята відміна іменників. Четверта відміна іменників. П'ята відміна іменників. Словотворчі моделі іменників четвертої відміни. Словосполучення з іменником res, їх використання й особливості перекладу. Порівняльна характеристика іменників п'яти відмін.	-	2	2
Тема 14. Часи системи перфекта в активному і пасивному стані. Минулий час доконаного виду дійсного способу активного стану. Давноминулий час дійсного способу активного стану. Майбутній час доконаного виду дійсного способу активного стану. Дієслово sum, fui, –, esse в часах доконаного виду. Дієприкметник минулого часу доконаного виду пасивного стану. Часи системи перфекта в пасивному стані.	-	4	4
Тема 15. Розряди числівників. Кількісні числівники. Порядкові числівники. Відмінювання кількісних і порядкових числівників. Ablativus temporis. Римський календар.	-	2	2
Тема 16. Запозичення з класичних мов в українській мові. Шляхи проникнення латинської і давньогрецької лексики в українську мову. Семантичне і морфологічне засвоєння лексичних латинізмів.	-	4	4
Тема 17. Латинська фразеологія: шляхи формування, традиції використання, переклад та українські відповідники.	-	4	2
ЗАГ.:	-	48	42

6. Система оцінювання навчальної дисципліни

Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	<p>Система оцінювання курсу відбувається згідно з критеріями оцінювання навчальних досягнень студентів, що регламентовані в університеті: Положення про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника та Порядок організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.</p> <p>Види контролю: поточний (усне/письмове опитування на практичному занятті); підсумковий (перевірка письмових індивідуальних завдань (граматичні завдання, переклад тексту); тестування на платформі https://d-learn.pnu.edu.ua/.</p> <p>Максимальна сума балів, яка присвоюється за курс, становить 100 балів, з яких: практичні заняття – 40 балів (розраховується як середнє арифметичне усіх отриманих на практичних заняттях оцінок), підсумкова контрольна робота – 5 балів, самостійна</p>
---	---

	робота – 5 балів, екзамен – 50 балів.
Вимоги до письмових робіт	Підсумкова контрольна робота є складовою частиною семестрового рейтингу і має концептуально обґрунтовано висвітлити 50+1% обсягу матеріалу. Контрольна робота виконується аудиторно та складається з чотирьох завдань (переклад зі словником адаптованого латинського тексту; граматичний аналіз речення; переклад словосполучень; визначення запозичень). Максимальний бал за контрольну роботу становить 5 балів.
Практичні заняття	Знання студента оцінюються як з теоретичної, так і з практичної підготовки відповідно до національної шкали за такими критеріями: «відмінно» – здобувач освіти міцно засвоїв теоретичний матеріал, глибоко і всебічно знає зміст навчальної дисципліни, основні положення наукових першоджерел та рекомендованої літератури, логічно мислить і будує відповідь, вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі практичного матеріалу, висловлює своє ставлення до тих чи інших проблем, демонструє високий рівень засвоєння практичних навичок; «добре» – здобувач освіти добре засвоїв теоретичний матеріал, володіє основними аспектами з першоджерел та рекомендованої літератури, аргументовано викладає його; має практичні навички, висловлює свої міркування з приводу тих чи інших проблем, але припускається певних неточностей і похибок у логіці викладу теоретичного змісту або при аналізі практичного матеріалу; «задовільно» – здобувач освіти в основному опанував теоретичними знаннями навчальної дисципліни, орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, але непереконливо відповідає, плутає поняття, додаткові питання викликають невпевненість або відсутність стабільних знань; відповідаючи на запитання практичного характеру, виявляє неточності у знаннях, не вміє оцінювати факти та явища, пов'язувати їх із майбутньою діяльністю; «незадовільно» – здобувач освіти не опанував навчальний матеріал дисципліни, не знає наукових фактів, визначень, майже не орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, відсутні наукове мислення, практичні навички не сформовані.
Умови допуску до підсумкового контролю	Виконання усіх запланованих завдань і форм роботи, отримання з кожного позитивної оцінки. Враховуються навчальні досягнення студентів (бали), набрані під час аудиторних занять, при виконанні індивідуальних письмових завдань, тестувань, а також бали за підсумкову контрольну роботу. Максимальна кількість балів за практичні заняття становить 50 балів, мінімальна – 25.

Підсумковий контроль	<p>Форма контролю: екзамен. Форма здачі – письмова.</p> <p>Розподіл балів за завдання: Екзаменаційний білет складається з чотирьох завдань (переклад тексту – 15 балів, аналіз речення – 15 балів, практичне завдання 1 – 10 балів, практичне завдання 2 – 10 балів). Максимальна кількість балів за іспит – 50 балів.</p> <p>Мінімальна кількість балів для зарахування курсу – 50. Студент, який не набрав 50 балів за відомістю № 1, має право скласти іспит за відомістю № 2. Студент, який не набрав 50 балів за відомістю №3, направляється на проходження курсу вдруге відповідно до Положення про порядок повторного вивчення навчальних дисциплін.</p>
----------------------	---

7. Політика навчальної дисципліни

Письмові роботи. Письмові роботи виконують здобувачі освіти, які навчаються за загальним графіком, відповідно до «Положення про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника», та індивідуальним графіком, відповідно до «Положення про порядок навчання здобувачів вищої освіти за індивідуальним графіком у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника».

Академічна доброчесність. У «Кодексі честі Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника» встановлено морально-етичні принципи та правила поведінки для всіх учасників навчально-освітнього процесу. За цим документом представники університетської громади повинні дотримуватися принципів академічної доброчесності та у всій своїй навчальній і викладацькій діяльності зобов'язані діяти порядно і доброчесно.

За дотриманням членами університетської громади морально-етичних та правових норм цього Кодексу відповідає Комісія з питань етики та академічної доброчесності при університеті, яка відстежує і регламентує поведінку здобувачів освіти в навчальному процесі.

Відвідування занять урегульовано «Положенням про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника».

У разі пропуску занять здобувачі освіти повинні відпрацювати їх індивідуально в письмовій чи усній формі, щоб виконати всі завдання поточного і підсумкового контролю.

Неформальна освіта. Порядок здобуття неформальної освіти та визнання її результатів регламентує «Положення про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти, в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника».

Для здобуття неформальної освіти рекомендовано використання платформ Coursera, Prometheus, Udemu, EdEra та ін.

8. Рекомендована література

Основна:

1. Паньків У. Л. Латинська мова для філологів: навчальний посібник. Івано-Франківськ, 2024. 160 с.
2. Сафроняк О.В., Волощук В.М., Волощук М. В. Латинська мова: підручник. Львів; ЛНУ ім. І. Франка. 2019. 457 с.
3. Оленич Р. М. Латинська мова. 2-е вид., виправлене. Львів: Вид-во "Світ", 2001. 350 с. Режим доступу: <https://docplayer.net/71394117-Latinska-mova-p-m-olenich.html>.

Додаткова:

1. Єршоміна О. Ю. Латинська мова: навч. посібник. Київ: ВПЦ «Київський університет» 2019. 336 с.
2. Коротюк О. В., Станіч В. С. Словник латинських висловів. Київ; ОВК, 2021. 218 с.
3. Литвинов В.Д. Латинсько-український словник. К. : Українські пропілеї, 1998. 710 с.
4. Лучканин С.М. Латинські сентенції (крилаті латинські вислови) з історико літературним коментарем. К.: Видавництво Науковий світ, 2009. 140 с. Режим доступу: <http://ukl.kiev.ua/info/images/mat/Luchkanyn.pdf>.
5. Мисловська Л.В., Пилипів О.Г. Латинська мова. Підручник для вищих навчальних закладів. Львів. 2019. 200 с.
6. Шинкарук В. Д. Латинська мова: підручник для студентів гуманітарних спеціальностей. Київ: Міленіум. 2020. 533 с.

Інформаційні ресурси:

- <https://www.cambridgescp.com>
- <https://www.conted.ox.ac.uk/about/latin-language-courses>
- <http://www.internetpolyglot.com/ukrainian/lessons-ln-uk>.
- <https://latinaomnibus.pl/>
- <http://www.pinax.com.ua>

Викладач : Паньків У. Л., доцент кафедри загального та германського мовознавства.